A.
ZÁKAZ DISKRIMINACE – PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY

Ochrana proti diskriminaci a prosazování rovnosti je jedním z hlavních pojmů mezinárodní lidskoprávní problematiky a jako taková je též zakotvena v řadě mezinárodních úmluv, jejichž předmětem je ochrana lidských práv. Uskutečňování mezinárodní součinnosti řešením mezinárodních problémů rázu hospodářského, sociálního, kulturního nebo humanitního a podporováním a posilováním úcty k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství“[1)] se stalo jedním z hlavních cílů v prvé řadě pro Organizaci spojených národů (dále jen „OSN“). Zákaz diskriminace byl pak zakotven v článku 7 Všeobecné deklarace lidských práv[2)]. Zákaz diskriminace lze rovněž nalézt v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech[3)], v Úmluvě o odstranění všech forem rasové diskriminace a v Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen.

Boj proti diskriminaci je rovněž jedním z předmětů činnosti Evropské unie (dále jen „EU“), jejíž Listina základních práv zakotvuje právo na nediskriminaci v Hlavě III.[4)], když zákaz diskriminace na základě státního občanství vyplývá zároveň ze Smluv[5)]. EU však s vytvořením právního rámce, který nediskriminaci upravuje, čekala až do roku 2000, kdy byla přijata směrnice týkající se rovného zacházení bez ohledu na rasový nebo etnický původ, směrnice týkající se rovného zacházení v zaměstnání a v roce 2004 pak směrnice týkající se rovného zacházení mezi muži a ženami mimo trh práce.

I když zákaz diskriminace, na rozdíl od Charty OSN, přímo místo ve Statutu Rady Evropy nenašel, je předmětem řady dokumentů této mezinárodní organizace, jako je Evropská sociální charta, jež zakotvuje právo na rovnou příležitost a na rovné zacházení v zaměstnání a která

---

1) Článek 1 odst. 3 Charty OSN.

2) „Všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou ochranu zákona bez jakéhokoli rozlišování. Všichni mají právo na stejnou ochranu proti jakékoli diskriminaci, která porušuje tuto deklaraci, a proti každému podněcování k takové diskriminaci.“

3) Článek 26 : „Všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou ochranu zákona bez jakékoli diskriminace. Zákon zakáže jakoukoli diskriminaci a zaručí všem osobám stejnou a účinnou ochranu proti diskriminaci z jakýchkoli důvodů, např. podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného přesvědčení, národnostního nebo sociálního původu, majetku a rodu.“

4) Článek 20 – Rovnost před zákonem: „Před zákonem jsou si všichni rovni“; článek 21 – Zákaz diskriminace: „1. Zakazuje se jakákoli diskriminace založená zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, jazyku, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli jiných názorech, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotním postižení, věku nebo sexuální orientaci. 2. V oblasti působnosti Smluv, a aniž jsou dotčena jejich zvláštní ustanovení, se zakazuje jakákoli diskriminace na základě státní příslušnosti.“; článek 22 – Kulturní, náboženská a jazyková rozmanitost: „Unie respektuje kulturní, náboženskou a jazykovou rozmanitost.“; a článek 23 – Rovnost žen a mužů: „Rovnost žen a mužů musí být zajištěna ve všech oblastech včetně zaměstnání, práce a odměny za práci. Zásada rovnosti nebrání zachování nebo přijetí opatření poskytujících zvláštní výhody ve prospěch nedostatečně zastoupeného pohlaví.“

5) Původní Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství z roku 1957 zakotvovala zákaz diskriminace na základě pohlaví v oblasti zaměstnání.

poskytuje ochranu před diskriminací na základě pohlaví[6], Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin, anebo Úmluva Rady Evropy o přístupu k úředním dokumentům.

Nejvýznamnějším smluvním instrumentem vytvořeným v rámci Rady Evropy je však bezesporu Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod (dále jen „Úmluva"). Zákaz diskriminace je v ní zakotven v článku 14, který zajišťuje rovné zacházení při užívání ostatních práv a svobod stanovených v Úmluvě[7]. V roce 2000 byl přijat Protokol č. 12, který zaručuje rovné zacházení při užívání jakéhokoli práva, aby tak rozšířil zákaz diskriminace. Protokol dosud všechny členské státy včetně České republiky neratifikovaly.

Na rozdíl od ustanovení článku 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, nepůsobí článek 14 Úmluvy nezávisle, neboť jeho účinky působí pouze ve spojení s jiným hmotným ustanovením Úmluvy nebo jejích protokolů[8]. Námitky vycházející z článku 14 ve spojení s jiným hmotným právem, Soud posuzuje meritorně i v případě, že nedošlo k porušení hmotného práva samého[9]. V takových případech situace nebo opatření, které je předmětem stížnosti, samo o sobě nezasahuje do výkonu práv zaručených Úmluvou, ale při tomto výkonu je s ním zacházeno odlišně ve srovnání s jinými osobami v analogické nebo relevantně srovnatelné situaci. Obsah pojmu diskriminace byl rozšířen v rozsudku *Thlimmenos proti Řecku*[10], v němž ESLP judikoval, že právo nebýt diskriminován je porušeno i tehdy, když stát bez objektivního ospravedlnění nezachází rozdílně s lidmi v situacích, jež jsou výrazně odlišné.

Oblast působnosti Úmluvy prostřednictvím takového výkladu přesahuje meze doslovného vymezení zaručených práv. Postačí, pokud se skutková podstata věci bude v širším smyslu dotýkat otázek chráněných na základě Úmluvy[11]. Jinými slovy předmět sporu se nesmí vymykat textu článku, který je s článkem 14 spojován[12], resp. kritizovaná opatření musí být přímo spojena s výkonem Úmluvou zaručeného práva[13]. Zákaz diskriminace zakotvený v článku 14 Úmluvy jde tak nad rámec užívání práv a svobod, které Úmluva a její Protokoly vyžadují, aby smluvní státy garantovaly. Vztahuje se i na ta doplňující práva, která existují v rámci jednotlivých ustanovení Úmluvy a jejích Protokolů, které se státy dobrovolně zavázaly respektovat[14].

---

6) Část I články 1–19.

7) „Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakékoli příčině, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, rod nebo jiné postavení."

8) Viz *Sahin proti Německu* (velký senát), č. 30943/96, 8. července 2003, § 85, ESLP 2003-VIII.

9) Viz *Sommerfeld proti Německu* (velký senát), č. 31871/96, 8. července 2003, ESLP 2003-VIII (výňatky); *Karlheinz Schmidt proti Německu*, č. 135/80/88, 18. července 1994, § 22, série A č. 291-B; *Petrovic proti Rakousku*, č. 20458/92, 27. března 1998, § 22, ESLP 1998-II.

10) Č. 34369/97 (velký senát), 6. dubna 2000, ESLP 2000-IV.

11) Viz *Abdulaziz, Cabalez a Balkandali proti Spojenému království*, č. 9214/80, 9473/81 a 9474/81, 28. května 1985, Série A č. 94, § 71; *Thlimmenos proti Řecku* (velký senát), č. 34369/97, 6. dubna 2000, § 40, ESLP 2000-IV; *Sommerfeld proti Německu* (velký senát), č. 31871/96, 8. července 2003, § 84, ESLP 2003-VIII (extracts); *Kafkaris proti Kypru* (velký senát), č. 21906/04, 21. února 2008, § 159, ESLP 2008.

12) Viz *Van der Mussele proti Belgii*, č. 8919/80, 23. listopadu 1983, Série A č. 70, § 43.

13) Viz *Schmidt a Dahlström proti Švédsku*, č. 5589/72, 6. února 1976, Série A č. 21, § 39.

14) Viz *Belgická jazyková záležitost proti Belgii* (meritum), č. 1474/62,1677/62,1691/62, 1769/63, 1994/63 a 2126/64, 23. července 1968, § 9, Série A č. 6; *Stec a další proti Spojenému království* (roz.) (velký senát), č. 65731/01 a 65900/01, § 39 a 40, 2005, 6. července 2005, ESLP 2005-X; *E.B. proti Francii* (velký senát), č. 43546/02, § 48, ESLP 2008; *Andrejeva proti Lotyšsku* (velký senát), č. 55707/00, § 74, ECHR 2009; 18. února 2009; *Sejdić a Finci proti Bosně a Hercegovině* (velký senát), č. 27996/06 a 34836/06, § 39, 22. prosince 2009; *Bah proti Spojenému království*, č. 56328/07, 27. září 2011, § 35.

B.
PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ DISKRIMINACE

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“) ve své judikatuře rozlišuje mezi přímou a nepřímou diskriminací.

Přímá diskriminace

Přímá diskriminace znamená „rozdílnost v zacházení s jednotlivci, kteří se nacházejí v „analogických nebo v relevantně srovnatelných situacích“, jejímž základem je „určitelný znak“[15]. Ve většině případů, kterými se Soud dosud zabýval, nebylo mezi účastníky sporu, resp. Soud neměl pochybnosti o tom, co je rozlišovacím prvkem, na jehož základě je konstruována námitka rozdílného jednání. Článek 14 sám jednotlivé chráněné důvody, resp. rozlišovací znaky uvádí. Jsou jimi pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení. Jestliže je většina rozlišovacích a zároveň chráněných důvodů stanovena explicitně, diskutován a široce interpretován je termín „jiné postavení“. Z judikatury Soudu vyplývá, že „jiným postavením“ může být nejen místo pobytu[16], statut náboženského sdružení[17], druh povolání[18], výkon vysoké státní funkce[19], věk[20], členství ve sdružení[21], vojenská hodnost‘[22], rodinný stav[23], ale i fáze trestního řízení[24].

Nepřímá diskriminace

Nepřímá diskriminace vyplývá z navenek neutrálního pravidla, právního předpisu nebo zavedené praxe či zvyklosti, které znevýhodňují určitou skupinu jednotlivců na základě některého diskriminačního důvodu ve srovnání s osobami ve srovnatelné situaci. Skupinami, které jsou nejčastěji subjektem znevýhodnění, jsou muslimové, Romové, osoby s homosexuální orientací nebo Asiaté. Používané ustanovení, praxe či zvyklost se stávají diskriminační v okamžiku, kdy si dotčená skupina jednotlivců své znevýhodnění uvědomí a pocítí podle jejího názoru nepřiměřený dopad. Pravdou je, že situace, resp. jednání zakládající nepřiměřenou diskriminaci se velmi těžko dokazují. Nejdostupnějším a zároveň nepřesvědčivějším důkazním materiálem budou statistická šetření, pokud však byla provedena.

---

15) Viz *D. H. a další proti České republice* (velký senát), č. 57325/00, 13. listopadu 2007, § 175, ESLP 2007; *Burden proti Spojenému království* (velký senát), č. 13378/05, 29. dubna 2008, § 60, ESLP 2008; *Willis proti Spojenému království*, č. 36042/97, 11. června 2002, § 48, ESLP 2002-IV.
16) Viz *Carson a další proti Spojenému království*, (velký senát), č. 42184/05, 16. března 2010, ESLP 2010.
17) Viz *Jehovas Zeugen in Östereich proti Rakousku*, č. 27540/05, 25. září 2012, § 31.
18) Viz *Graziani-Weiss proti Rakousku*, č. 31950/06, 18. října 2011, § 60–64.
19) Viz *Valkov a další proti Bulharsku*, č. 2033/04 a další, 25. října 2011, § 115.
20) Viz *Schwizgebel proti Rakousku*, č. 25762/07, 10. června 2010.
21) Viz *Grande Oriente d'Italia di Palazzo Giustiniani proti Itálii (č. 2)*, č. 26740/02, 31. května 2007.
22) Viz *Engel a další proti Nizozemí*, č. 5100/71 a další, 8. června 1976.
23) Viz *Petrov proti Bulharsku*, č. 15197/02, 22. května 2008.
24) Viz *Laduna proti Slovensku*, č. 31827/02, 13. prosince 2011.

Příkladem nepřímé diskriminace by bylo pravidlo vyžadující od všech motocyklistů nosit helmu, což by mohlo mít nerovný účinek vůči sikhům. Ti totiž nosí na hlavě barevný turban, i když pokrývka hlavy sama o sobě nepatří mezi pět symbolů, jimiž se příslušníci sikhské khálsy vyznačují[25]. Podobně by bylo nepřímo diskriminující, tentokrát vůči příslušníkům romské menšiny, kdyby se majitelé diskoték rozhodli nepodávat jim alkoholické nápoje.

Ačkoli případy nepřímé diskriminace nejsou předmětem zkoumání Soudu příliš často a jeho judikatura není v tomto ohledu příliš obsáhlá, lze přesto několik příkladů nalézt. Ve věci *Wintersberger proti Rakousku*[26], která je mimochodem jedním z ojedinělých případů „diskriminace naruby", se Soud vyjadřoval k přípustnosti nároku zdravotně postiženého stěžovatele, který byl propuštěn ze zaměstnání. Rakouské právní předpisy poskytovaly ochranu zdravotně postiženým osobám tím, že zaměstnavatel potřeboval k jejich propuštění souhlas zvláštního výboru. Pokud o zdravotním postižení nevěděl, bylo možné udělit tento souhlas zpětně. U zaměstnanců bez zdravotního postižení takový souhlas vyžadován nebyl. Stěžovatel se cítil diskriminován právě tím, že k jeho propuštění byl nutný souhlas, na rozdíl od jeho zdravých kolegů. Soud logicky judikoval, že ustanovení rakouského práva působilo ve prospěch zdravotně postižených osob, a proto stížnost shledal nepřípustnou.

Recentním případem, v němž stěžovatelé namítali, že jsou nepřímo diskriminováni, byly stížnosti podané paní Nadiou Eweida, Shirley Chaplin, Lillian Ladele a panem Gary McFarlanem[27], které Soud spojil ke společnému projednání. Ve všech případech stěžovatelé brojili proti disciplinárnímu řízení, které proti nim bylo zahájeno poté, co odmítli z důvodu svého křesťanského náboženského vyznání vykonávat práci, která se dotýkala stejnopohlavních párů.

[25] Příslušníci sikhské khálsy se vyznačují tím, že si celý život nestříhají vlasy a neholí vousy, čímž symbolizují svatost, mají ve vlasech pod turbanem zabodnutý dřevěný hřebínek, který má znázorňovat čistotnost, na pravém zápěstí nosí ocelový náramek, jenž je symbolem síly, mají na sobě volné spodky, symbol cudnosti či skromnosti a u pasu připnutý meč, dýku či šavli, které symbolizují povinnost chránit bezbranné.

[26] Č. 57448/00 (roz.), 27. května 2003.

[27] *Eweida a další proti Spojenému království*, č. 48420/10, 36516/10, 51671/10 a 59842/10, 15. ledna 2013.

C.
DŮKAZNÍ BŘEMENO PŘI DOKAZOVÁNÍ DISKRIMINAČNÍHO JEDNÁNÍ

Důkazní břemeno při dokazování diskriminačního jednání, ať už půjde o přímou či nepřímou diskriminaci, je primárně na straně stěžovatele. Jakmile předloží o diskriminačním jednání či přijatém opatření přesvědčivý důkaz, je na vládě dotčeného státu, aby jeho existenci odůvodnila[28)].

Na rozdíl od situací přímé diskriminace v případech nepřímé diskriminace není pro stěžovatele snadné důkazní břemeno úspěšně unést. V několika starších případech, které projednávala Komise a které se týkaly zákonů stíhající homosexuály, dotčené státy rozdílné jednání odůvodňovaly tím, že homosexuálové a lesbičky tvořily rozdílnou sociokulturní skupinu se snahou získávat mladistvé[29)]. V pozdější stížnosti, jejímž předmětem byla rozdílnost věku, kterou zákon stanovil jako hranici trestní odpovědnosti za homosexuální styk na straně jedné a heterosexuální a lesbický styk na straně druhé, Komise přijala argument vlády, že nešlo o analogické či relevantně srovnatelné situace, neboť podle jejího názoru „heterosexualita a lesbicita nevyvolávají stejné sociální problémy jako homosexualita“[30)].

Ačkoli stěžovatel nemusí prokazovat úmysl státního orgánu přijmout konkrétní rozhodnutí (pokud je diskriminační situace způsobována právním předpisem či praxí), pokračovat v zavedené diskriminační praxi anebo úmysl zákonodárce přijmout zákonné opatření, není přesto pro stěžovatele získání důkazního materiálu, který má prokázat nepřímou diskriminaci, jednoduché. Nedostupnější a zároveň nejpřesvědčivější zde nejspíš budou statistické průzkumy a jejich výsledky, pokud jsou však v dané oblasti provedeny. Jestliže statistická studie ukazuje na nerovné zacházení s různými skupinami lidí nacházejícími se ve srovnatelných situacích, bude na vládě dotčeného státu, aby přesvědčivým způsobem statistické údaje vysvětlila.

Hodnověrné a důležité statistické údaje budou dostatečným *prima facie* důkazem, jenž je na stěžovateli žádán, má-li být posuzován dopad opatření nebo praktik namířených jak na jednotlivce, tak na skupinu osob. To však neznamená, že nepřímá diskriminace nemůže být prokázána bez statistických dat[31)].

Statistické studie Soud používá poměrně často. Ve věci *D. H. a další proti České republice* na základě statistických studií předložených účastníky řízení Soud konstatoval, že 50 až 70 % romských dětí v České republice navštěvovalo zvláštní školy[32)]. Statistické údaje Soud použil i při zkoumání stížnosti *Sampanis a další proti Řecku*, kdy konstatoval,

---

28) Viz *Timishev proti Rusku*, č. 55762/00 a 55974/00, 13. prosince 2005, § 57, ESLP 2005-XII; *Chassagnou a další proti Francii* (velký senát), č. 25088/94, 28331/95 a 28443/95, 29. dubna 1999, § 91–92, ESLP 1999-III.
29) Viz *X. proti Spojenému království*, č. 7215/75, zpráva Komise, 12. října 1978, D. R. 19, s. 66.
30) Viz *Johnson proti Spojenému království* (roz. Komise), č. 10389/83, 17. července 1986.
31) Viz *Horváth a Kiss proti Maďarsku*, č. 11146/11, 29. ledna 2013.
32) Odst. 18.

že všechny romské děti navštěvující dotčenou školu byly umístěny ve zvláštních třídách[33]. Při rozhodování ve stížnosti *Oršuš a další proti Chorvatsku* uvedl, že stěžovatelé, na rozdíl od případu *Sampanis a další proti Řecku*, navštěvovali normální školy, ve kterých byly vytvořeny romské třídy. Poměr romských dětí v nižších třídách základní školy v Macinecu se pohyboval mezi 57 až 75 %, když ve škole v Podturenu kolísal mezi 33 až 36 %. Statistické údaje za rok 2001 ukazovaly, že ve škole v Macinecu bylo 44 % žáků Romů, přičemž 73 % z nich bylo umístěno do romských tříd. V Podturenské základní škole bylo 10 % romských dětí a 36 % z nich bylo umístěno v romských třídách. Statistiky tak ukázaly, že pouze v macinecké základní škole většina romských dětí navštěvovala romské třídy, na rozdíl od základní školy v Poturenu, kde byl jejich podíl nižší než 50 %. Tato skutečnost potvrzovala, že nebylo obecnou praxí umísťovat romské děti automaticky do romských tříd. Předložené statistické údaje tak nebyly důkazem *prima facie*, že účinek dotčeného opatření byl diskriminační.

Statistické údaje jako důkazní materiál byly použity i ve věci *McKerr proti Spojenému království*[34], jejímž předmětem bylo usmrcení otce stěžovatele, které kromě jiného stěžovatel shledával jako úkaz diskriminace. Ve svém podání uváděl, že v letech 1969 až 1994 bylo příslušníky bezpečnostních sil usmrceno 357 osob, z nichž většina byli mladí muži z katolické nebo nacionalistické komunity. Podle jeho názoru v porovnání s počtem usmrcených osob náležejících k protestantské komunitě a vzhledem k pouhým 31 zahájeným trestním řízením a vynesení čtyř odsuzujících rozsudků dokazovalo, že docházelo k diskriminačnímu použití síly. Navíc stát neposkytl žádnou ochranu části komunity z důvodu národnostního původu nebo příslušnosti k národnostní menšině.

Soud připustil, že tam, kde všeobecná politika nebo opatření mají nepřiměřené škodlivé dopady na konkrétní skupinu osob, může docházet k diskriminaci, i když proti této skupině nejsou specificky namířeny. Podle jeho názoru však stěžovatelem uváděné statistické údaje samy o sobě nedokládaly praxi, jež by mohla být považována jako diskriminační ve smyslu článku 14 Úmluvy. Stěžovatel Soudu nepředložil žádný důkaz, na jehož základě by mohl konstatovat, že při zmíněných usmrceních, která neskončila trestním rozsudkem, došlo k nezákonnému nebo nadměrnému použití síly příslušníky bezpečnostních sil.

Nikoli statistiku, nýbrž obecnou situaci v zemi bral Soud jako jeden z důkazních prvků při zkoumání namítaného porušení článku 14 Úmluvy například v případě *Virabyan proti Arménii*. Stěžovatel tvrdil, že násilné jednání, kterému byl podroben na policejní stanici, bylo motivováno jeho členstvím v politické opozici. Soud zkoumal, zda politické motivy byly příčinou špatného zacházení tak, aby bylo v rozporu s článkem 14 ve spojení s článkem 3 Úmluvy. Podotkl v této souvislosti, že při hodnocení důkazů přijal důkazní standard „nad rozumnou pochybnost". Nikdy však neuvažoval o převzetí přístupu vnitrostátních orgánů při aplikaci této zásady. Jeho role není rozhodnout o trestní či občanskoprávní odpovědnosti jednotlivce, nýbrž o odpovědnosti smluvních států pokud jde o jejich závazky spojené s ochranou základních práv zakotvených v Úmluvě. Specifičnost jeho úlohy ve smyslu článku 19 Úmluvy, totiž dodržování základních práv zakotvených v Úmluvě, podmiňuje jeho přístup při hodnocení důkazů a dokladů. V řízení před ním neexistují žádné procesní překážky, pokud jde o přípustnost důkazů nebo předurčený vzorec pro jejich hodnocení. Soud přijímá takové závěry,

[33] Odst. 81.
[34] 2888.

které stojí na základě volně hodnoceného veškerého důkazního materiálu včetně takových úsudků, které mohou přímo vyplývat ze skutkového stavu a stanovisek stran. Důkaz přitom může vyplývat z koexistence dostatečně silných, jasných a shodných úsudků nebo z podobných nevyvrácených skutečností[35]. V některých případech, jako právě při projednávání námitek stěžovatele *Virabyana*, Soud zohledňuje obecný kontext, ve kterém k incidentu, jež má být podstatou diskriminačního jednání, došlo. Zde připomněl, že období od března a dubna 2004 bylo v Arménii velmi politicky citlivé a existovala správní praxe, která měla odrazovat opoziční aktivisty od účasti na demonstracích nebo je trestat, pokud se podobné demonstrace účastnili[36]. Podle jeho názoru v projednávaném případě existovalo několik prvků, které naznačovaly, že tato správní praxe byla aplikována i zde.

Soud si byl vědom skutečnosti, že musí určit, zda špatné zacházení, kterému byl stěžovatel podroben z rukou policistů během svého politicky motivovaného zadržení, bylo spojeno s jeho politickými názory. Soud podotkl, že některé policejní zprávy zmiňovaly určité námitky špatného zacházení opozičních stoupenců během tohoto období. Soud však nemůže nevidět skutečnost, že jediný zájem je určit, zda v daném případě bylo špatné zacházení politicky motivováno. Jestliže stěžovatel tvrdí, že byl obětí násilí motivovaného politickou nesnášenlivostí, bude na vládě dotčeného státu, aby dokázala absenci zvláštního subjektivního chování na straně osoby, která se údajně takového násilí dopustila. I když pro většinu právních systémů důkaz o diskriminačním následku politiky nebo přijatého rozhodnutí odstraňuje potřebu doložit úmysl, pokud jde o diskriminaci v zaměstnání nebo při poskytování služeb, nelze takový postup transponovat na případ tvrzení politicky motivovaného násilného činu[37].

Podle tvrzení stěžovatele policejní důstojníci učinili několik poznámek politické povahy při jeho převozu na policejní stanici. Soud neměl žádnou možnost, jak stěžovatelovo tvrzení objektivně ověřit. Byť by okolnosti jeho politicky motivovaného zadržení žádaly přísnou kritiku, to samo o sobě nestačilo k závěru, že špatné jednání mělo politický podtext. Soud nemohl konstatovat, že by stěžovatel byl obětí špatného zacházení jako pomstu za zranění, která způsobil policejnímu důstojníkovi, nebo že by násilné jednání policejních důstojníků bylo vyvoláno konfrontací s ním nebo z důvodu policejní brutality, která se vymykala jakémukoliv vysvětlení. S ohledem na skutkový stav tak Soud nemohl „mimo rozumnou pochybnost" konstatovat, že špatné jednání, kterému byl stěžovatel podroben, bylo politicky motivováno a že by namítané opomenutí státních orgánů incident na policejní stanici vyšetřit přeneslo důkazní břemeno na vládu v souvislosti s tvrzeným porušením článku 14 ve spojení s článkem 3 Úmluvy.

Nepřímou diskriminaci lze v některých případech prokázat vedle statistických údajů i odkazem na dokumenty jiných mezinárodních organizací a institucí jako je Evropská komise proti rasismu a intoleranci či Komisař pro lidská práva Rady Evropy, což Soud potvrdil při projednávání stížnosti *Oršuš a další proti Chorvatsku*[38] nebo v případě *X a další proti Rakousku*[39]

---

[35] Viz *Nachova a další proti Bulharsku*, viz výše, § 147.
[36] Viz *Hakobyan a další proti Arménii*, č. 34320/04, 10. dubna 2012, § 90–99.
[37] Viz *Nachova a další proti Bulharsku*, viz výše, § 147; *Bekos a Koutropoulos proti Řecku*, č. 15250/02, 13. prosince 2005, ESLP 2005-XIII (výňatky), § 63; *Virabyan proti Arménii*, č. 40094/05, 2. října 2012, § 212.
[38] Viz výše, odst. 180.
[39] Č. 19010/07, (velký senát), odst. 55, 19. února 2013.